

СИНКРЕТИЗМ САКРАЛЬНОГО В ЛІРИЦІ АННИ БАГРЯНОЇ

Москвич Юлія Василівна,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»
yuliya1202@gmail.com
orcid.org/0000-0002-0281-8960*

У статті подано аналіз синкретизму сакрального як одного із провідних мотивів творчості сучасної української письменниці Анни Багряної. Зазначено, що феномен цього трансцендентного явища сучасна українська література інтерпретує, виходячи з естетичних практик постмодернізму та традиціоналізму в культурі.

Підкреслено, що українська поезія XXI ст., увібравши ці протилежні тенденції, послуговується ними, з одного боку, для оформлення мовно-комунікативної оболонки вірша, з іншого, щоб відобразити винятковість національного характеру, створюючи тип нового світовідчуття не на розбіжностях, а на синкретизмі, взаємопроникненні різних тенденцій, у якому розкривається вся багатоплановість світу.

За допомогою культурологічного, феноменологічного, порівняльно-історичного **методів**, що досліджують філософське сприйняття сакрального авторкою, а також послуговуючись естетичним, біографічним підходами та психоаналізом для розуміння художнього світу її поезій, у розвідці досягнуто поставлену **мету**: розкрито еkleктичну природу сакрального в ліриці Анни Багряної.

У статті зауважено, що, наслідуючи основні тенденції постмодерну, серед яких втрата вищого сенсу життя людини, рефлексія, релятивізм і внутрішня розгубленість, манера викладу письменниці характеризується й специфічними рисами: певною геоцентричністю, релігійністю, прагненням зберегти духовні цінності. У конфлікті цих полярностей визріває синергетична трансформація сакрального, його т.зв. алогічна форма, що характеризується піднесеністю надприродного та водночас його буденністю.

Результатами роботи є реалізовані завдання: з'ясовано поняття сакрального у віршах Анни Багряної, розкрито його синкретизм і відображено зміну естетики трансцендентного; схарактеризовано еkleктику відчуття надприродного ліричною героїнею; проаналізовано захисну функцію сакрального в художній творчості поетеси.

Висновки. Сакральне, яке є поширеним мотивом поезії Анни Багряної, сприймається нею в контексті наукового підходу. Таке розуміння передбачає розрізнення світу людського та потойбічного. Традиційна естетика сакрального ґрунтується на красі як засобі чуттєво-духовного світогляду, що спричинило заміну матеріального світосприйняття ціннісним. Постмодерна стилістика відтворює синкретизм сакрального, додаючи до його інтерпретації алогічність уживаних образів, пошук нових смислів, внутрішню експресію. Визнаючи специфіку української літератури, яка в сучасній соціальній теорії не пориває з надбаннями попередніх епох, письменниця зберігає антропоцентричність та образне багатство своєї лірики.

Ключові слова: sacrum, еkleктика, постмодерн, традиція, символізм.

SYNCRETISM OF THE SACRED IN ANNA BAGRYANA'S LYRICS

Moskvych Yuliya Vasylivna,

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Foreign Philology and Translation
PJSC University Interregional Academy
of Personnel Management
yuliya1202@gmail.com
orcid.org/0000-0002-0281-8960*

The article presents an analysis of sacred syncretism as one of the leading motifs of the work of the modern Ukrainian writer Anna Bagryana. It is noted that the phenomenon of this transcendent phenomenon is interpreted by modern Ukrainian literature based on the aesthetic practices of postmodernism and traditionalism in culture.

It is emphasized that Ukrainian poetry of the XXI century, having absorbed these opposite trends, uses them, on the one hand, to formalize the linguistic and communicative shell of the poem, on the other, to reflect the exclusivity of the national character, creating a type of new worldview not on differences, but on syncretism, the interpenetration of various trends, in which the whole diversity of the world is revealed.

With the help of cultural, phenomenological, comparative-historical **methods** that study the philosophical perception of the sacred by the author, as well as using aesthetic, biographical approaches and psychoanalysis to understand the artistic world of her poems, the research has achieved its **purpose**: the eclectic nature of the sacred in the lyrics of Anna Bagryana is revealed.

The article notes that, following the main trends of postmodernism, including the loss of the highest meaning of human life, reflection, relativism and internal confusion, the manner of presentation of the writer is also characterized by specific features: a certain theocentricity, religiosity, the desire to preserve spiritual values. In the conflict of these polarities, a synergistic transformation of the sacred matures, its so-called illogical form, characterized by the sublimity of the supernatural and at the same time its ordinariness.

The **results** of the work are implemented tasks: the concept of the sacred in the poems of Anna Bagryana is clarified, its syncretism is revealed and the change in the aesthetics of the transcendent is reflected; the eclecticism of the feeling of the supernatural by the lyrical heroine is characterized; the protective function of the sacred in the artistic work of the poetess is analyzed.

Conclusions. The sacred, which is a common motif of Anna Bagryana's poetry, is perceived by her in the context of a scientific approach. This understanding implies a distinction between the human and otherworldly worlds. The traditional aesthetics of the sacred is based on beauty as a means of sensory-spiritual worldview, which led to the replacement of the material worldview with a value one. Postmodern stylistics reproduces the syncretism of the sacred, adding to its interpretation the illogical nature of used images, the search for new meanings, and internal expression. Recognizing the specifics of Ukrainian literature, which in modern social theory does not break with the achievements of previous eras, the writer retains the human-centered and imaginative richness of her lyrics.

Key words: sacrum, eclecticism, postmodernism, tradition, symbolism.

Вступ. Феномен сакрального як трансцендентного явища, що знаходиться поза межами раціонального пізнання, сучасна українська література інтерпретує, виходячи з естетичних практик постмодернізму та традиціоналізму в культурі. У першому випадку священне сприймається як будь-яке відкидання істини, втрата в тексті певного центру опертя, яким є Бог чи Абсолют, унаслідок чого читач занурюється в нескінченний діалог з автором через власне домислення, і це спричиняє тривалу полісемантичну комунікацію. У традиційній естетиці розуміння сакрального криється в протиставленні світському, плотському, у тяжінні до вищих ідеалів, основою яких є святість і віра в божественну благодать.

Українська поезія ХХІ ст., увібравши ці протилежні тенденції, послуговується ними, з одного боку, для оформлення мовно-комунікативної оболонки вірша, з іншого, щоб відобразити винятковість національного характеру, створюючи тип нового світовідчуття не на розбіжностях, а на синкретизмі, взаємопроникненні різних тенденцій, у якому розкривається вся багатоплановість світу. Прикладом такого унікального змісто-формотворення є лірика відомої київської письменниці та перекладачки Анни Багряної, чії збірки викликали інтерес не лише в українській спільноті, а були предстали за кордоном болгарською, македонською, сербською мовами. Непересічна манера відтворення емоцій і почуттів, коли римованими й вільними рядками авторка сугестує сум'яття жіночої душі, контрастно межують із міфологічними персонажами, популярними в епоху модернізму, або з молитвою, сповіддю чи каяттям, у яких її героїня наближається до Бога, вириваючись за межі домінуючого цинічного маскульту.

Активність письменницької діяльності Анни Багряної привертає до себе увагу не лише читачів, а й дослідників сучасного літературного процесу, бо авторка не припиняє пробувати себе в інших жанрах, як-от проза для дітей, зберігаючи при цьому оригінальність і цікавість викладу. Помітна роль поетеси в контексті літератури сьогодення та обмаль розвідок з окресленого питання обумовлюють *актуальність* цього дослідження як частини літературознавчого доробку ХХІ ст. і визначають *перспективність теми* в аналізі специфіки та розмаїття культурних явищ останніх десятиліть.

Сучасний підхід до сакрального як явища не лише трансцендентного, а й культурно-соціального, здійснюваний у цій розвідці, вивчення його множинних проявів у творчості письменниці, трансформує значущість сакруму для подальших наукових пошуків і визначає *новизну нашого дослідження* в контексті нового сприйняття феномена потойбічного в українській літературі постмодерну.

Обираючи *об'єктом вивчення* лірику Анни Багряної, ми фокусуємо увагу на мотиві сакрального, зокрема його сучасній еkleктичній реконструкції як *предметі* нашої статті.

Феномен «священного» (лат. *sacrum*) набув культурологічного визнання завдяки діяльності європейських (Х. Бельтінг, Е. Дюркгейм, М. Еліаде, М. Мосс, Р. Отто, П. Тілліх та ін.) та українських вчених (І. Богачевська, В. Бондаренко, П. Герчанівська, А. Лещенко, І. Набитович, І. Остащук, Т. Ярошовець та ін.), які розглядають сакральне з позиції герменевтики, лінгвістики, релігієзнавства, теології, філософії. Поняття *sacrum* на сьогодні має безліч тлумачень і варіює від піднесеного, духовного явища (що позицію обстоюють українські науковці) до загальних людських цінностей або вигод, у чому німецькі та французькі соціологи вбачають сенс життя та причетність особи до певної соціальної групи.

Досліджуючи дефініцію сакрального, І. Набитович підкреслив її амбівалентний характер, що криється в опозиціях «святий і нечистий» та «принадний і відразливий», які, за твердженням нідерландського філософа Ж. Ван дер Леу, можуть одразу виявлятися в одній особі чи предметі (Набитович, 2009: 30). Таке суміжне функціонування пар за кореляцією вимагає більш чітких протиставних відношень, коли сакральне опозиціонує людському чи високе низькому. Ураховуючи трансцендентний характер *sacrum*, обґрунтованою є бінарність «захищеність-незахищеність», яка пояснює схилення людини перед непідвладним розумовому осягненню божеством, віра в вищу силу та бажання умилювати надприродний світ через певні обряди чи образи.

Дослідниця українського мистецтва В. Лотоцька наголошує на сакральності як пріоритетному чиннику в сприйнятті довкілля нашим народом, тому надприродного значення набуває художнє осмислення простору (Лотоцька, 2016: 1426), в основі якого чуттєво-духовне пізнання світу. Як зазначає О. Пухонська, поезії Анни Багряної властиве сакральне заповнення філософської категорії буття за допомогою образного ряду язичницьких божеств, яким реалізується «прив'язування [тексту] до історично-культурної традиції» (Пухонська, 2012: 209).

Символізм сакрального, використовуваний у літературі, служить для соціокультурної комунікації, що здійснюється через інтертекстуальність творів. Саме завдяки їй зберігається зв'язок нового письма із минулим і традицією. Інтенція сталих сакральних образів із кожним текстом стає все більш виразною та сприймається читачем на рівні свідомості, як зауважував Р. Інгарден (цит. за : Руднев, 1996: 15).

Збереження національних надбань у своїй творчості – риса, яка вирізняє письменницьку майстерність Анни Багряної. У контексті постмодерного релятивізму та модерного символізму їй вдається обстоювати загальнолюдські цінності, захищати історичну пам'ять рідного народу, що робить її творчість унікальною в сучасному літературному процесі (Скибицька, 2015: 102). Проте авторка наслідує постмодерне відчуття сакрального у спробі

будування його нової моделі за принципом ризику, коли не відкидається жодне з існуючих трактувань священного, а формується новий підхід до його сприйняття, заснований на езотеричній винятковості посвячених у нього.

За допомогою культурологічного, феноменологічного, порівняльно-історичного методів, які лежать в основі дослідження філософії буття авторки, а також послуговуючись естетичним, біографічним підходами та психоаналізом, що уможливають художнє прочитання її поезії, ця розвідка має на меті розкрити синкретизм сакрального в ліриці Анни Багряної, визначивши наступні завдання для досягнення цілі:

- 1) з'ясувати зміст поняття *sacrum* в поезії авторки;
- 2) відобразити зміну естетики сакрального у віршах Анни Багряної;
- 3) схарактеризувати змішаність відчуттів у сприйнятті надприродного ліричною героїнею;
- 4) розкрити культуроохоронну функцію сакрального в художній творчості поетеси.

Розділ 1. Зміст сакрального в постмодерному трактуванні письменниці. Із численних дефініцій сакрального, що визначені сучасною філософією, творчість Анни Багряної тяжіє до інтерпретації цього поняття як наукового, соціально уявного, що пов'язане не лише з християнством, а й попередніми дорелігійними віруваннями, визначеного такими критеріями, як містичність, хтонічність, зв'язок з Іншим світом. Таке сприйняття *sacrum* дозволяє відтворити культурний діалог поколінь, вийти за межі постмодерної історичної ізоляції, профанізації надбань попередніх епох. Істинність Бога та віра в потойбічну реальність, що непідвладні розумовому осягненню ліричної героїні, формують у поезії авторки специфічну систему відносин «світське – надприродне», яка визначає ціннісні пріоритети письменниці.

Опублікувавши свої перші та досить немалі збірки поезій «Суцвіття слів» і «Поміж бузкових снів» ще будучи студенткою, Анна Багряна вже тоді уникала письменницької категоричності, віддаючи перевагу зображенню внутрішніх поривань людини, її чуттєвому життю. Але вона ніколи не забувала, що належить до «такого красивого, душевного, гордого, сміливого й волелюбного народу» (Багряна, 2014. Черв.), біль за який завжди ятрить її серце. Трагічну долю української нації, випробування, що довелось їй пройти, злеті і падіння авторка пропускає через свою творчість, зберігаючи баланс сучасної стилістики та історичної правдивості. Проте доміантною рисою лірики є мотив божественної присутності, властивий практично кожному її віршу. У поетичну оповідь він вплітається ремінісценціями, алюзіями, формується у фрагментарному релігійному світогляді ліричної героїні, є мірилом сучасних для неї історичних процесів.

У відповідності дій заповідам Божим криється таланти чи недоля сучасного суспільства, як зазначає Анна Багряна у вірші «Неандертальці, пітекантропи...». Саме через втрату релігійності й нумінозності відбувається процес зубожіння нації. Матеріальні пріоритети витісняють поштовх до фундаментальних перетворень суспільного життя, знецінюють поняття духу: «Хто ми? Та ми ж – православні поганці, / Котрі чекають ударів хлиста, / Котрі п'яніють від дикого танцю / І перепитої крові Христа» (Багряна, URL: <https://onlyart.org.ua/anna-bagryana-neandertaltsi-pitekant/>). Така язичницько-християнська єдність є наслідком секуляризації епохи постмодерну, як зауважує канадський філософ Ч. Тейлор (Тейлор, 2018: 33). Сучасна людина існує у просторі, де панує світська влада, натомість релігія знаходиться на маргіналіях суспільного процесу. Обстоювана соціальною теорією сьогодення індивідуалізація особистості була породжена прагненням людини відійти від усталених духовних цінностей. Але наслідком цього є зникнення вищої мети в житті, яка становить для особи первинний сенс. Розрив з історією та культурою призвів до аксіологічної кризи ХХІ ст. – герой постмодерну опинився в невизначеному стані: ним було подолано вікові орієнтири духовності, знищено життєві рушійні сили. Людина закрилась в індивідуальному, самоцінному вакуумі, де є місце примітивним бажанням, проте відсутній орієнтир Бога: «Щоб зазіхати на пазуху Бога, / Треба про Бога хоч трошечки знати» (Багряна, URL: <https://onlyart.org.ua/anna-bagryana-neandertaltsi-pitekant/>).

Потреба в трансцендентності здатна відновити в особі її духовність, аутентичність, наповнити людське існування сенсом, бо головне призначення індивіда в релігійному досвіді наслідувати образ Божий в самому собі, як зазначав Е. Фромм. Натомість суспільство сучасним розвитком повертається до дикого стану, підкреслює поетеса. Спустошення людських душ трансформується через сакральні фольклорні образи персоніфікованої природи: «У задумі ліси і холодні колоди, / Що оселями стали / Для заблуканих духів... / Вічні душі дерев, / Які порубали / Дужі сонячні душі, / Дужі сонячні руки...» (Багряна URL: <https://onlyart.org.ua/anna-bagryana-neandertaltsi-pitekant/>). Синкретизм магичності, утілений у символіці містичного простору, тяжіє до модерністського відтворення самоцінних вражень, а також передає постмодерністське нівелювання сталого сенсу буття.

Сакральне просторово-часове оформлення поезій Анни Багряної уможлиблює текстову інтенціональність, створюючи складну знакову та символічну систему, зрозумілу для «посвячених» у неї, бо сакралізація – це завжди процес соціальний, коли явища отримують загально визнані функції, наголошує дослідниця А. Савкіна (Савкіна, 2012: 11). Таким фактом у житті українського суспільства є традиція національного святкування Великодня, запозичена з глибокої давнини. Священність цієї події презентується образами-маркерами «хліб», «молитва», «тісто священне», «розговіння», «великодні птахи», «вітання з Едему», «гора», «воскресіння», що створюють канву для любовних переживань ліричної героїні. Сакральність хліба бере свої витoki з древніх українських вірувань і відображена в народних колядках, де Бог постає у вигляді хлібороба. У поезії «Великоднє» Анни Багряної священний продукт зберігає свою життєдайну функцію, бо хліб традиційно уособлює багатство, людську долю – він супроводжує усі епохальні моменти життя (народження, весілля, смерть). Лірична героїня також відчуває себе частиною цього історичного часопростору, із забобонністю вона ставиться до ритуальності хліба, вагаючись, чи священне тісто напроорочить їй щастя: «Не вина, ані хліба. Вчорашня молитва – німа / Закотилося

сонце у діжку – на тісто священне» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Сакральна практика сприймається тут базовою та беззаперечною подією для соціальної особи. Проте відсутня традиційна розв'язка великого свята як символу відродження життя – видозмінюється його образна природа, тому читачу пропонується можливість особистої інтерпретації сюжету. Інтертекстуальність використаних художніх знаків забезпечує вільну комунікацію, у результаті чого постмодерна фрагментованість викладу набуває логічного оформлення для читача, що залучається в цю словесну гру як дійова особа.

Розділ 2. Еклектика сакрального як провідний концепт лірики. Двоїстий характер сакрального, що виходить із протиставлень «позитивне – негативне», «язичницьке – релігійне», формує в поезії Анни Багряної нове синкретичне утворення, обумовлене стилем її письма, котрий пропонує історично укладені рецепції священного поєднати в езотеричний пласт, стерши при цьому протидію наявної образності. Наслідуючи основні тенденції постмодерну, серед яких втрата вищого сенсу життя людини, рефлексія, релятивізм і внутрішня розгубленість, манера викладу письменниці характеризується й специфічними рисами: певною теоцентричністю, релігійністю, прагненням зберегти духовні цінності. У конфлікті цих полярностей визріває синергетичність трансформації сакрального, його т.зв. алогічна форма, що характеризується піднесеністю надприродного та водночас його буденністю. Зразком такої сумісності божественного є «Морські медитації» авторки, у яких вона розмірковує про майбутнє рідного народу та близької людини зокрема. Особливістю цих поезій виступає їх образна бінарність, що поєднує алюзивні згадки про язичницьких богів і концепти християнства. У них «боги нептуні» співіснують з «провидінням», яке набуває профанного значення та знецінюється, тому «береги крайнебесні зникають розмиті в імлі» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Фатальна циклічність історії, властива сучасному періоду розвитку українського суспільства, є наслідком духовних поневірянь і спрогнозована поетесою як єдиний варіант подальшого життя.

Муки від внутрішньої розхитаності й невизначеності моделюють життєві випробування героя, коли він, виснажений пошуками щастя, знайде, нарешті, свої «береги», «де чекають на тебе смиренно / тихі божі птахи» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Духовне вигорання людини секулярного віку передається модерністськими ремінісценціями грецьких міфів, коли християнський світогляд опозиціонує язичництву в згадках про зовнішню привабливість спокусливих морських красунь із «тих берегів», де «важкі ланцюги / розірвуться від крику сирени» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>).

Як сакральну установку транслює Анна Багряна можливість порятунку героя в зверненні до Бога: «опустись на коліна в молитві / отче наш що у морі прости й відпусти / і не дай своїм водам зміліти» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Священність такої дії закладена в колективній свідомості та імплікує емоційну реакцію героя на її значеннєвість, бо нуміозна сутність, прихована в сакральних знаках, породжує загальний сакральний досвід цілого колективу при передачі цих знаків через практику.

Як зазначав П. Флоренський, священна символіка пов'язана із буттям рідного народу та відображає розвиток його духовності. Тому природним є перенесення Анною Багряною традиційної обрядовості на проекцію власного майбутнього. В орнаментальних образах письменниці кодує бажані орієнтири свого подальшого життя, повертаючись до багатовікового досвіду українських гаптувальниць: «на п'яльця, / від прабаби-язичниці успадковані, / чисте полотно свого майбутнього часу / натягну» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Сакральне резонує до сучасника кольоровою палітрою вишиваного орнаменту, у якій приховано прадавні людські вірування в потойбічний світ, його надприродні можливості. Мистецькі оформлена у візуальних маркерах символіка довкілля зазнає авторського осучаснення та індивідуалізації, зберігаючи при цьому свою базову семантику: «Кольорове муліне, ніби священні знаки, / між пальців пропускаючи, / ретельно перебираю: / жовте – сонце (завжди вгорі має бути), / блакитне – небо (його ще й у воді побачити можна), / синє – море, / чорне – ніч і земля виорана, / червоне – троянди або півонії, / зелене – листя на деревах і все те зілля, / що людей від голодної смерті рятує» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Універсальність сакральних конотацій відображає людську психологічну прийнятність величі Абсолюту впродовж тривалого історичного часу, що знаходить утілення в постійних мистецьких образах.

Їхня зрозумілість є основою споконвічного діалогу людства про світ уявний. Емоції та почуття, що виникають унаслідок такої сакральної комунікації, трансформуються в естетику священної символіки, коли на первинне значення нагромаджуються асоціативні смисли та утворюється ціннісний орієнтир, інформативний для різних поколінь, як у вірші «Кульбаба». У ліричній замальовці «осердя / проміння золотого / схвалось у трави літа / широколисті, / розкидані Всевишнім / на чорнім полотні / одвічного пралісу» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>) Анна Багряна є вірною поширеному мотиву її творчості – інтерпретації філософських роздумів через синкретизм художнього зображення християнства та язичництва. Віра в Бога як творця всього земного контрастує з легендою про яскраву квітку, що, за народним повір'ям, є уособленням солярного культу древніх слов'ян. Персоніфікація рослини поступово зазнає осучаснення. Наділення парашутиків кульбаби волелюбністю, легкістю та мінливістю протиставляється корінню як символу зв'язку поколінь, любові до рідної землі: «невимовна туга за корінням / осінніх парашутиків / кульбаби, / які вже сотню років поспіль / блукають світом, / спокушені свободою і просто / цікавістю» (Багряна, URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842>). Тут відчувається постмодерністська жага до свободи як невизначеного ідеалу, що обумовлює перерозподіл акцентів із перспективи руйнівної самотності на глибину душевних переживань, які відтворюються в читацькій уяві семантикою рослинної символіки.

Здавна квітка є не лише уособленням краси, вона виступає засобом чуттєвого пізнання світу. Використовуючи образ кульбаби у своєму вірші, Анна Багряна реалізує естетику сакрального в постмодерній творчості, коли,

незважаючи на природну поширеність рослини, цей символ є досить рідкісним явищем в літературі. Зберігаючи традиційність кольорової поетики вірша, авторка наділяє його ефектною чуттєвою впливовістю.

Еклектика – це найуживаніший засіб для створення сакрального простору в ліриці письменниці. Вона вдало використовує багатовікові традиції як тло для відображення соціально-психологічної невизначеності героя, зачіпає важливі філософські питання та додає в них індивідуальної експресії, поєднує суто православну лексику із розмовними фразами – все це формує яскравий, неповторний стиль її творчості: «І в Стрибога ніхто не вірить, / Щоб не зрадити мук Христа!.. / Я остання тужлива ліра / З поцілунком в чужі уста» (Багряна URL: <https://onlyart.org.ua/anna-bagryana-neandertaltsi-pitekant/>). Постмодерне відчуття суцільного хаосу, позначене втратою ціннісних орієнтирів, відчувається й у художньому стилі поетеси через синергетику амбівалентностей в інтерпретації сучасної ментальної парадигми. Проте зміст поезій Анни Багряної не позбавлений логічної виваженості, не розриває з лінійним часом – тут наявні символи, що виконуючи функцію історичних маркерів, активізують традиційний світогляд читача та моделюють нове сприйняття художньої постмодерної інтерпретації.

Висновки. Проаналізувавши образно-стильову своєрідність лірики Анни Багряної, зокрема відтворення сакрального та його символічне наповнення, ми дійшли таких результатів:

1. Синкретизм у зображенні трансцендентного простежується як у філософському переосмисленні поетесою цього феномена, так і в художній палітрі досліджуваного явища.

2. Онтологічне розуміння *sacrum* в поезії Анни Багряної ґрунтується на розрізненні світу людського і потойбічного, останній з яких залишається поза розумінням особистості. Його інтерпретація можлива лише за допомогою чуттєвих маркерів, представлених символікою довкілля.

3. Визнаючи специфіку української літератури, що в сучасній соціальній теорії не пориває з надбаннями попередніх епох, письменниця зберігає антропоцентричність та образне багатство поетичного слова, вдаючись до синкретизму як засобу спадковості в літературі.

4. Як представниця сучасного українського дискурсу авторка контактує з читачем синергетикою емоційного діалогу своєї лірики, не тяжіючи до денационалізації чи надмірної звичаєвості, але й зберігаючи народні риси у творчості, що є її особистою мистецькою позицією.

5. Традиційна естетика сакрального ґрунтується на красі як вияві чуттєво-духовного світогляду. Це спричиняє заміну матеріального світосприйняття ціннісним. Постмодерна стилістика додає до інтерпретації сакрального алогічність ужитих образів, пошук нових смислів, внутрішню експресію.

6. Синкретичне прочитання сакрального в ліриці Анни Багряної розкриває не лише його трансцендентність, а й соціально-культурний зміст феномена через трансформацію ціннісної системи сучасного суспільства, відображає складність і значущість феномена сакрального для подальших наукових досліджень та визначає перспективність цієї роботи.

Література:

1. Багряна Анна: «Моя душа – завжди в Україні». *Часопис «Оксамит»*. 2014. Черв.
2. Лотоцька В. Сакральність мотивів рослинного світу в українському пластичному мистецтві. *Народознавчі зошити*. Львів : Інститут народознавства НАН України. 2016. № 6(132). С. 1423–1427.
3. Руднев В. Морфология реальности : Исследование по философии текста. Москва : Гнозис, 1996. 207 с.
4. Набитович І. Категорія *sacrum* і художня література. *Слово і Час*. 2009. № 6. С. 27–39.
5. Пухонська О. Фольклорні мотиви сучасної української поезії в аспекті діалогу традиції з новаторством. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія». 2012. Вип. 28. С. 205–211.
6. Савкина А.В. Понятие сакрального в условиях современного общества : автореф. дис... канд. филос. Наук : 09.00.11. Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова, 2012. 24 с.
7. Скибицька Ю. Трансформація постмодерної поетики в драматургічній творчості Анни Багряної. *Літератури світу : поетика, ментальність і духовність*. 2015. Вип. 6. С. 95–105.
8. Тейлор Ч. Секулярна доба. Кн. перша. Вид. 2-ге. Пер. з англ. О. Панича. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА. 2018. 664 с.
9. Багряна Анна: Я категорично проти будь-якої ідеологізації творчості. URL : https://zaxid.net/anna_bagryana_ua_kategorichno_proti_budyakoyi_ideologizatsiyi_tvorchosti_n1119964 (дата звернення: 15.04.2021).
10. Багряна Анна. Вірші. URL : <https://onlyart.org.ua/anna-bagryana-neandertaltsi-pitekant/> (дата звернення: 15.04.2021).
11. Жінка-українка : Поезія Анни Багряної. URL : <http://ukrainka.org.ua/node/1842> (дата звернення: 16.04.2021).

References:

1. Anna Bagryana (2014): «Moya duha – zavzhdi v Ukraini». [Anna Bagryana: “My soul is to be found in Ukraine”]. Chasopis "Oksamit". [in Ukrainian].
2. Lotoc'ka V. (2016) Sakral'nist' motiviv roslinnogo svitu v ukrains'komu plastichnomu mistectvi. [Sacral motives of the plant world in Ukrainian plastic art]. Ethnographic notebooks. Lviv: Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine., № 6 (132), p. 1423–1427. [in Ukrainian].
3. Morfologiya real'nosti (1996): Issledovanie po «filosofii teksta». [Morphology of Reality: A Study on the "Philosophy of the Text"]. Moscow, p. 15. [in Russian].
4. Nabitovich I. (2009) Kategoriya sacrum i hudozhnya literatura. [Category sacrum and fiction. Word and Time], № 6, p. 27–39. [in Ukrainian].

5. Puhons'ka O. (2012) Fol'klorni motivi suchasnoi ukrains'koi poezii v aspekti dialogu tradicii z novatorstvom. [Folklore motives of modern Ukrainian poetry in the aspect of dialogue of tradition with innovation]. Proc. Philological series. Ostrog: Ostroh Academy National University Publishing House, Vol. 28, p. 205–211. [in Ukrainian].
6. Savkina A. V. (2012) Ponyatie sakral'nogo v usloviyah sovremennogo obshchestva. [The concept of the sacred in the conditions of modern society]. Synopsis diss. Cand. Of Phil. Sciences: 09.00.11. Moscow State University named after M.V. Lomonosov. 24 p. [in Russian].
7. Skibic'ka Yu. (2015) Transformaciya postmodernoï poetiki v dramaturgichnij tvorchosti Anni Bagryanoji. [Transformation of postmodern poetics in the dramatic work of Anna Bagryana]. World literatures: poetics, mentality and spirituality. Vol. 6, p. 95–105. [in Ukrainian].
8. Tejlor Ch. (2018) Sekulyarna doba. [Secular age]. Book the first. Trans. from English O. Panich. K .: SPIRIT AND LETTER., 664 p. [in Ukrainian].
9. Anna Bagryana: Ya kategorichno proti bud'-yakoï ideologizacii tvorchosti. [Anna Bagryana: I am categorically against any ideologization of creativity]. URL: https://zaxid.net/anna_bagryana_ya_kategorichno_proti_budyakoyi_ideologizatsiyi_tvorchosti_n1119964 (Last accessed: 15.04.2021).
10. Bagryana Anna. Virshi. [Lyrics] URL: <https://onlyart.org.ua/anna-bagryana-neandertaltsi-pitekant/> (Last accessed: 15.04.2021).
11. Zhinka-ukraïinka : Poeziya Anni Bagryanoji. [Ukrainian woman: Poetry of Anna Bagryana]. URL: <http://ukrainka.org.ua/node/1842> (Last accessed: 16.04.2021).

Стаття надійшла до редакції 8.04.2021
The article was received 8 April 2021